

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

גכ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה

חלק נ יריעה כנ

כד

(יחזקאל כ"ג ג') דהיינו ב"כ משמוש קל משמוש חזק
מביא לדי יסורים :

ומ"ח מורה על המשמוש הקשה שממעך בחזק וכח
רב עד שיתמרח הדבר ויתבקע (כ"ר קוועטשן)
כמו ומרוח אשך (ויקרא כ"א כ') שנמרחו הביצים
ונתקלקלו וכטטטשו ע"י משמוש קשה והוא מוס גדול
ממעוך הזכר אלל מומי בהמה . וזה לפי פשוט ענין
מרח שגזר מן רח לשון רוח כמבואר אללנו בשרשים
ובשאר מקומות אבל בש"ס (בכורות מ"ד) יש עוד
פירושים אחרים על מרח אשך , וכן וימרחו על השחין
(ישעי' ל"ח כ"ח) שע"י משמוש החזק נתפצעה הדבילה
והגיחזה על השחין :

ופעל עסה . אינו מורה על המשמוש החזק כ"ח
על המשמוש המרובה שכולל ושוטה
משמוש אחר משמוש הרבה פעמים אבל לא בחזק
שיתפצע הדבר (גרייסן) כמו עשו דדי בתוליהן עשו
דדי בתוליה (יחזקאל כ"ג ג' ז"ח) , בעשות ממלרים
דדיך (שם שם כ"ח) שעל השדים שהם הגדולים שכבר
גדלו כל לורכן טופל לשון מעוך דהיינו משמוש מועט
שלפי גדלות השדים ורכותן מתמעכות בקל . ועל
השדים שהם כל שעדיין לא נגמרו כל לורכס כדדי
הבתולות שהם קשים קאת עליהם נופל לשון עשוי ,
והוא מגורת . עשה לשון מעשה ועסק רב שמתעסק
כדדים וכופל המשמוש הרבה פעמים , ומלא ג"כ
בסמ"ך ועפתם רשעים (מלאכי ג' כ"ח) דהיינו עשות
בס מעשים ועסקים רבים במשמוש ומעוך (בדריקן)
ולסס כן יקרא מין הסרי היוצא ע"י מעוך ועשוי
עשים . מעסים רמוזי (שה"ש ח' ז') , וכעסים
דמס ישכרון (ישעי' מ"ט כ"ז) . יטפו
ההרים עמים (יואל ד' י"ח) :

יריעה כנ

שבר . גרס . פרץ . הרס . רעץ . ערץ .

נתש . רצץ . נתץ . נתם . כלל הנחת אלס

המלות על קלקול
והשמחת דבר קשה ע"י שבירה , שהוא פעל ממוצע
בין קריעה לכריתה , שקלקול דבר רך והתחלקו בדרך
השמחה נופל עליו לשון קריעה ופרימה . וקלקול דבר
קשה הנעשה ע"י כריתה יהיו החלקים במקום החזק

שוים וחלק . אבל קלקול דבר קשה באופן שהחלקים
פבומים וגראים כקדושים נקרא שבירה (כ"ר ברעמן) .
והוא הענין המסתף בכל לשונות השבירה וחלוטי
האופנים שבשבירה הם ההבדלות ביניהם :

הונח פעל שבר על כל אופני השבירה בדרך
כלל , כל דבר קשה שנתקלקל

ונשחת בהתחלק לחלקים ע"י שבירה נקרא שבר (כ"ר
בראכן) . והשם שבר בשש נקודות (איין ברוך) ונופל
בין על שבירת דבר מחובר כגון וכל עץ השדה שבר
(שמות ט' כ"ה) . ובין על שבירת דבר תלוש כגון
ועלם לא תשברו בו (שם י"ג מ"ו) . וכלי מרש אשר
תבשל בו ישבר (ויקרא ו' כ"ח) . וכן נופל בין על
שבר המוחלט שאינו יכול לחזור עוד לשלמותו ואין לו
תקנה כגון שבירת כלי מרש וחוכית ודומיהם . ובין
על שבירה שאפשר לדבר הגשבר שיהי' חוזר ונקשר
היטב שבר על שבר יחדו ידובקו כגון שבר רגל או שבר
יד (ויקרא כ"ח י"ט) שגשבר האבר ונקשרו השברים
שוב יחד והרי הוא כאבר שלם . ויש שבירה במקצת
הדבר כגון ועלם לא תשברו בו בפסח , שא"ל לשבר
העלם לשברים רבים רק כל ששבר בו אך שבר אחד
חייב משום שבירת עלם . ויש שבירה בכל הדבר כולו
שמשברו לשברים רבים עד שיופסד כל צורתו כמו ואת
מזבתם תשברון (שמות ל"ד י"ג) שגריף לשברים שבר
על שבר עד שנתקלקל צורתם :

ב"לשון שבירה שם שבר לשון אכל כמו כי יש שבר
במלרים (בראשית מ"ג א') נקרא שבר
ע"ש ששבר את הרעב כענין ישברו פראים אמאם
(תליס ק"ד י"ח) . וכן שבר רעבון בחיכם (בראשית
ס"ט י"ט) וההסך כל מטה לחם שבר (תליס ק"ה
ט"ז) , והכסף שבעלת חבלי לידה יושבת עליו נקרא
משבר . באו בניס עד משבר (מ"ב י"ט ג') . לא
יעמד במשבר בניס (הושע י"ג י"ג) ע"ש

השבירה שהאשה משברת מתניה מחמת יסורים וחבלי
לידה וכענין האנח בשברון מתנים (יחזקאל כ"ח י"ח) .
ולומר האני אשביר ולא אוליד (ישעי' ס"ו ט') כלומר
האם אני מביא צירי יולדה מבלי לידה . וכן יקרא
שבירת שטח היס משבר כמו כל משברך וגליך
(תליס מ"ב ח') , אדירים משברי יס (שם ל"ג ד')
מלשון שבירה שע"י התרוממות הגלים נשבר שטח היס
שהי' ישר ושוה יקרא הגל עצמו גל (וועללעט) ע"ש
שעגול וגבוה כגל והגל הגבוה עם האמוך שנלדו יקרא
משבר

יריעות שלמה חלק ג יריעה כג

משבר (זואאג) שע"י מצובה מכאן ומתוך מכאן נראה כשצורה או שענין משברי ים כענין משברי מות (ש"ב כ"ב ה') שהוא לשון חבלים וצירים הנאים ע"י רעת הבני מעים שנקפטים למעלה ולמטה (קרעמספונג) שבענין הזה ג"כ הרמת גלי הים ונפיתתם ויהי ג"כ מה הענין משבר בנים מענין חלחול וכפיתת הבני מעים הגורם ליסורין קשים שכשעת לידה ויאמר ג"כ על הגבלת הדבר לשון שבירה כמו ואשבר עליו חקי (איוב ל"ח י"ד) דהיינו שבירת ההתפשטות שכל דבר המוכן להתפשט לבני סוף ונעשה בו הגבלה עד שיכין יתפשט יפול על אותה ההגבלה לשון שבירה כלומר ששובר את ההתפשטות (ענטברעקן) מענין זה היה את מספר החלום ואת שברו (שופט' ז' ט"ו) דהיינו הגבלתו בהתפשטות לפתרונים הרבה האפשריים בו (אויס ברוד) :

מלת הרם . הוראתו הפרטית על קלקול ושבירת בנינו של דבר . כל מי שיש לו זורת בנין ומקלקלין אותה יקרא זה הקלקול הריסה (איינרייסן) והוא ענין סתירה בלשון הש"ס כגון הבונה והסותר בנין וסתירה מה שנקרא בל' חו"ל סתירה יקרא בל' הכתוב הריסה וכל דבר שאין לשון בנין נופל עליו אין נופל עליו ג"כ לשון הריסה . שלטיכך נמצא תמיד לשון הרם ע"כ הנגוד של לשון בנין . כמו הן יהרם ולא יבנה (איוב י"ב י"ד) , יהרסם ולא יבנם (תלים כ"ה ה') . ובניתיים ולא אהרום (ירמ' כ"ד ו') , אשר בניתי אני הורם (שם מ"ה ד') . בניתי הנהרסות (יחזקאל ל"ו ל"ו) ויבנו ואני אהרום (מלאכי א' ד') , וממילא יובן שאין לשון הריסה נופל כ"א בדבר המחובר אבל בדבר תלוש לא שייך לא בנין ולא סתירה וכמ"ש חו"ל אין בנין וסתירה בכלים אלא שעל נד המליצה יאמר לפעמים ג"כ על דבר המיטלטל לשון בנין וסתירה בבחינת תקונו וקלקולו כמו ויבן את הצלע (בראשית ב' כ"ב) אולי אבנה גם אנכי ממנה (שם ל' ג') אם תשוב עד שדי הבנה (איור כ"ב כ"ג) וכן בל' הריסה תהרם קמך (שמות ט"ו ז') כלומר הריסת מעמדם ומצבם , סן יהרסו אל ה' (שם י"ט כ"א) , וממעמדך יהרסך (ישעי' כ"ב י"ט) . מהרסך ומחריבך (שם מ"ט י"ז) ויש הריסה במקלת הדבר כגון וירפא את מוצח ה' ההרום (מ"א ו"ח ל') שלא נהרם המוצח כולו רק תקנתו וריפאו ואת המקלת ושבו וחי' בכתחלה . ויש הריסה בכל הדבר כולו והוא רוב ענין הריסה

שבמקרא כמו כי הרם תהרסם (שמות כ"ג כ"ד) שצריך להרסם עד היסוד (גידר ריוסן) . להאביד ולהרום , ולנתן ולהרם (ירמ' א' ו"ד) . והפרורים הקטנים הנתפורים ונתזים מהריסת הדבר נקראו רסיסים (שפליטר) כמו הבית הגדול רסיסים (עמוס ו' י"א) מלשון הרם ויהי לפ"ז שם רסים נגזר מפעל הרם ואפשר ג"כ להיפך שפעל הרם נגזר משם רסים והענין צהרם עשות מדבר שלם רסיסים (צר שפליטרן) , מענין רסם נפתק שוב לקרא לנצונות הקטנות המולפות מדבר לה בשם רסים כמו רסיסי לילה (ש"ש ה' ג') והם הנצונות הלחות הנופלות מלמעלה לארץ בלילה שביום שורפת אותם החמה וכן לרם את הסלת (יחזקאל מ"ו י"ד) היינו נצונו שמן הנתזים בשעת זלוף השמן על הסלת שאינו לשון משיכה כ"א לשון זלוף (בשפריצן) :

ופער גרין . מורה ג"כ על קלקול בנינו של דבר כמו הרם . אלא שהנתיבה קלקולו מרובה מן הקלקול הבא מן הריסה . שהריסה אינה רק קלקול זורת הבנין אבל לא קלקול חומר הבנין שלפעמים מהרם זורת הבנין ועם זה הוא חושש על קיום חלקיו שיאשרו שלמים ומוכשרים עוד לבנין אחר כגון הסותר את ביתו בשביל שזורת בנינו לא ישר בעיניו ודעתו לחזור לבנותו רק בתמונה אחרת שבדלתי הוא חושש על קיום קרתיו רהיטיו עניו ואבניו שלא יקבלו הפסד כדי לשמש מהם שוב בבנין השני שנופל על זאת הסתירה ג"כ לשון הרם אע"פ שהורם בנחת ובמלאכת אומן שלא יבך דבר ממנו לאבוד , אמנם ענין נתיבה הוא שאינו שובר בנחת ובסדר רק שובר והרם כמו שיודמן ואינו חושש אם יתקלקלו החלקים ע"כ אם לאו שאין בוונתו רק שיחלקלו זה הבנין וישאר בקלקולו שלא לשמש ממנו עוד לשום דבר (צר טרימורן) כמו את מוצחתם תתאון (שמות ל"ד י"ג) שישברם שבירה מופלגת שיאשרו מקולקלים ועומדיו . תגור וכירים יתן (ויקרא י"א ל"ה) . ונתן את הבית (שם י"ד מ"ה) אע"פ שאין נתיבת התגור ונתיבת הבית שונים שהתגור אחר נתיבתו חלקיו טהורין וצבת המנוגע אע"פ שהותן חלקיו טמאים אפ"ה אמר בשניהם לשון נתיבה מהגד השוה שבהן שניהם נריכין . שצורה עד שלא יהיו ראויים עוד למלאכתם שזהו ענין נתיבה ולא אמר בשניהם לשון הריסה שהריסה סובל ג"כ שבירה לחלקים הראויים

יריעות שלמה חלק ג יריעה כג כה

עוד למלאכתם וכמבואר למעלה גם לא אמר בשניהם
 לשון שבירה לפי שבירה שייך ג"כ בדבר מלוש ומטלמל
 במ"ש בכלי חרס ואותו תשברו (שם י"א ל"ג) אבל
 התגור וכירים ונית דברים מחוברים לקרקע אין נופל
 בהם רק לשון נמיצה, ונמצא ג"כ בסמ"ך נתמו
 נתיבתי (איוב ל' י"ג) היינו נתנו נתיבתי בחלוק
 זמסר"ך :

ופעל גתש - ענינו ג"כ תקול בנין של דבר
 מחובר - אלא שבנתישה הקלוקל
 יותר מרובה מתקול של הריסה ונתישה - בהוראת
 נתיש בפרטות על השבירה החזקה כ"כ עד שיעתק
 הדבר יותר מחוקו מכה השבירה (אר שמעטטרו)
 שלטיכך בא מלת נתיש על הרוב עם מ"ם ההסרה כמו
 ויתסס ה' מעל אדמתם (דברי' ב"ט כ"ח) ששברם
 פ"כ בחזקת עד שנתתקו מעל אדמתם (היבשמעטטרו)
 הכני נתיש מעל אדמתם זאת בית יהודה אחוש מתוכם
 (ירמ' י"ב י"ד), ונתישתי אשירך מקרבך (מכה ה'
 י"ד), ונא ג"כ עם למ"ד הגבול שאליו כמו ונתש
 בחמה לארץ (יחזקאל י"ט י"ב) שהותש גובה לארץ
 (נידר בשמעטטרו) בענין גדר אכניו נהרסה (משלי
 כ"ד ל"א) דהיינו הורד לארץ (נידר בעריסן) :

והנחת פרוץ - על שבירת דבר לתכלית סיכוי בו
 מעבר - כשם כן דבר קבוע
 המעבד את העוברים ושוברים בו חלל רחב או כולו
 כדי שיוכלו לעבור תקרא זאת השבירה פרוץ (דורך
 ברוך) כמו מה פרצת עליך פרוץ (בראשית ל"ח ב"ט)
 שהי' אחיו הראשון מעבדו מללאת והי' פרוץ ויאל -
 וכן פן יפרץ דם (שמות י"ט) שיעשה במערכתם
 טרפה - כי עשה פרוץ בשבטי ישראל (שופט' כ"א
 ס"ו) - ויפרץ בחומת ירושלים (ד"ב כ"ה ל"ג) ופרץ
 חומת אבניהם (נחמ' ג' ל"ה) - כי החלו הסרבים
 להסתם (שם ד' א') - למה טרפת גדדיה (תלים פ'
 י"ג) - לא עליהם בפרצות (יחזקאל י"ג ה') :

ולפי שלשון פרוץ על הסרת דבר המעבד מלעבור
 ולהתפשט, הושאל ממנו להוראת התפשטות
 יתור מדאי שישוער הדבר המתפשט כ"כ כאלו עשה
 פרוץ בדבר הרגיל לעבד (הרמב"ם גרמאן) כמו כן
 ירבה וכן יפרץ - ופרצת ימה וקדמה - ויפרץ לרב -
 אין חזון נפרץ (ש"א ג' א') כלומר הסר התפשטות
 ממה שהי' אח"כ שנתפשטה הנבואה ברבים - והושאל ג"כ
 ללשון לחיכה בשמירתו מקרב מלעשות דבר והוא לומר כן

בדברים כדי שיתרצה לעשות תקרא זאת הלמיצה פרוץ
 כמו ויפרץ בו אבשלום (ש"ב י"ג כ"ז), ויפרץ בו ויגר
 כברים כסף (מ"ב ה' כ"ג) ולשון פרוץ בזה הענין מן
 שמות הנסיון (אסטאטיף) בענין שאל - נשה ושאר שמות
 הנסיון שהוכרנו כבר במקומות אחרים - שכשומר ויפרץ
 בו היינו כפי דעתו שרצה לעשות פרוץ ברצונו הקשה
 המעבד שלא לעשות ובענין וישמע דוד את אנשיו
 בדברים (ש"א כ"ד) כמבואר לעיל - אבל אינו מחויב
 שתשלב בנות הפורץ שהרי אמר ג"כ (ש"ב י"ג
 ב"ה) ויפרץ בו ולא אבה ללכת - שהי' רוצה לפרוץ
 דעתו ולא עלתה לו - וכן יקרא העבריין הפורץ גדרות
 עולם או גדר הדת בשם פרוץ (פר ברעמר) כמו
 המשרת פרוצים (ירמ' ז' א') - והוליד בן פרוץ
 (יחזקאל י"ח י') - ונתי פרוצי עמך (דניאל י"א י"ד)
 ובענין שבירה לא עברתי ממנוסף עברו חורתיך -
 עברו את בריתי דהיינו העברה חוץ לגדר ומוק הראוי
 (איבר ברעטונג) - ויתכן שבעל פרוץ פעל הנגוד מן
 קטם - שהשם הראשון פרוץ בשם נקודות בשם חבל בגד
 קטר בגד - והנחתו על כל חלל הנשאר בדבר הסוחם
 כגון בנין או גדר או מוצב אנשים המעבדים לעבור
 ונשאר גם אלו חלל ורווח שיבולין לעבור בו בין שנעשה
 מאליו בין שנעשה בכונה או שלא בכונה בין מעיקרו
 בין שלא מעיקרו כל שיש כאן חלל המתנגד לכונת
 הסתימה יקרא החלל הוא פרוץ (אייגע ליקקע) ועשה
 בעל הלשון ממש פעל פן יפרץ גם כלומר שיעשה בהם
 פרוץ - ושם המאר פרוץ :

ומלת ערץ - אין הנחתו הראשונה על השבירה
 כ"א על שפע כח גדול וענוס
 (בוואללטיג - אללמאכט) כמו מוסקף פלחה במערכת
 (ישע' י' ל"ג) והוא מין בלי כבד וחזק שהשופע בכח
 גדול פ"י חזק ונכבדו כ"כ שכל מה שהוא מפה עליו אינו
 נמלט משישבר (קיילט) הן משל עץ או משל חסכת
 ושם המאר ערץ כמו פרוץ - ונאמר לשבח ולגנאי
 שאם יקרא ערץ מלך כמו ועממו המרובה שזכו בעממו
 ענין משובח יחי' מאר ערץ לשבח מוס הענין והי'
 אוחי כבדור ערץ (ירמ' ב' י"א) סי' שעשה אותי לא
 כבדור פשוט כ"א כבדור ערץ שהוא נוסף כח על
 גבורתו עד שאין לשום דבר תקומה לפניו על כן רדתי
 יכשלו וכו' - וכן ראיתי רשע ערץ (תלים ל"ז ל"ה)
 אין ערץ נאמר כאן לגנאי רק לשבח דהיינו מוסקף
 בכח ענוס שאין גנות לתאר הרשע בתארים משובחים
 שם יג

יריעות שלמה חלק ג יריעה כג

שהם מאובנים בעצמם בכל מקום שהם בין לדיק ובין
 דשע . שגם על הרשע יזדק לומר שהוא גבור השם
 נשיר יפה עינים וטוב ראי וכיוצא בזה מן התארים
 שאין הפרש גם בין לדיק לרשע ואפי' במעלות המדות
 עצמם ראוי ליחס הרשע בהם אם הוא בר הכי שאם
 הוא בד"מ רחמן וכדיב לב אין ראוי לשלול ממנו אלה
 היוחסים הטובים בשביל שהוא רשע בשאר מעשיו . וזוה
 הענין שעריך לשבח יתואר הנורא ית' בתאר עריכות
 כמו ואת אלה ישראל יעריכו (ישעי' כ"ט כ"ג) היינו
 התיחס לו יחוס שהוא עריך בשל כח דב כענין והקדישו
 את קדוש יעקב (שם) דהיינו התיחס לו מעלת הקדושה .
 וכן אל נערך בסוד ק' ושים (תלים ט"ו ל"ח) דהיינו
 שיוחס ביוחס העריכות תקיפות ויכולת . ויאמר ג"כ
 עריך לגנאי והיינו בזמן שאינו סומך על מה שגורת
 הדיונות רק משלים לו כל דבר בכחו ועוצם ידו יהי'
 צושר או לא העושה כזה יקרא עריך ור"ל שפוסה
 תשמים מגונה מכחו כי רב הוא וכענין איש און ואיש
 און מחשבותיו דהיינו הסועל הכל בכחו ורב אונן
 (גוואלטס מאן) . אמר ומיד עריכות תפדוני (איוב'ו
 כ"ג) . נכסנו לעריך (שם ט"ו כ') . ונחלה עריכות
 (שם כ"ד י"ג) ועריכות בקשו נפשי (תלים ל"ד ה')
 ונלקוח עריך ימלט (ישעי' מ"ט כ"ה) והוא שס הסועל
 דהיינו עושה בעריכות ושמוש כמו הרב . ושם דבר
 עערוך נחלים לשכן (איוב ל' ו') שהוא חריך הכעשה
 בארץ מחמת מי נחלים ששטפו בכה רב ועשו גומא
 (גוואלטס רים) . ובפעלים העלה נדף הערך (שם י"ג
 פ"ה) טי' האם צריך אהה לשמש בעוצם כחך כדי לשבר
 עלה נדף . וכן לערוך אנוש מן הארץ (תלים י"ח)
 לערך הארץ (ישעי' צ' י"ט) . ומענין יחוס בעריכות
 לזולתו ענין מה שאמר לא תערונו ולא תיראון מהם
 דבריי' ה' כ"ט) לא תערץ מפניהם (שם ו' כ"ה)
 אל תערץ ואל תחת (יהושע א' ט') . והוא מעריככם
 (ישעי' ח' י"ד) כי אערון המון רבה (איוב ל"א ל"ד)
 ודומיהם כולם מענין יחוס העריכות לזולתו לומר עליו
 שהוא עריך ומשום בכה גדול לכן תמירא לעמוד לפניו
 והוא מן הפעלים שהוסב תאר הסועל אל הנעפל כמו
 לעולם בהם תעבדו לא תעבדו צו עבודת עבד שהענין
 נעבד מוננו . וכן תעיתי כשה אובד היינו נאכד . ארמי
 אובד אבי היינו מאבדי' וכל' החכמים החולץ ליבמתו היינו
 נקבל החליצה כן לא תערץ מפניהם ר"ל לא תחשב שהם
 עריכים ומירא מפניהם (איירעס גוואלטס ניכט אכטן) :

ובעל רעין . למעוט מציאותו במקרא נראה
 שענין רעין וערץ אחד כענין כבש
 וכשב . שחלה ושלמה . לעג ועלג . ודומיהם . ואשאר
 ג"כ שהוראת רעין על שצורת סדר הדבר וקלקול
 מערכתו (צריטוב) כשיש כאן דבר מסודר בחלקיו
 למעלה ולמטה לפנים ולאחור ונחלקלל הסדר והמערכת
 עד ששז למטה מה שהי' ראוי להיות למעלה ומן האמצע
 נעשה ראש או סוף זהו ענין רעין . כמו תרעין אויב
 (שמות ט"ו ו') דהיינו שצורת מערכת נכח האויבים
 וקלקול סדרם . שהעיקר בחלמה . הוא הסדר באישי
 הנכבא שצריך שיכיו בד"מ הגבורים בראש הנכבא ואחריהם
 החלשים . השרשים באמצע והרכב מן הנדדים ועיקר
 הנצחון הוא לקלקל זה הסדר ולהפכו . וכן וירענו וירצנו
 את ישראל (שופעי' י' ח') שלא הניחוס לבוא לשום
 סדר לא לסדר מדוניו ולא לסדר מלחמתי עד ששאריו
 אומה מהומתה ומטורפת .
פיעל רעין . מורה על מין שצורה שאין בה החלק
 הדבר לחלקים נפרדים אך ישאר
 הדבר שלם אלא שנתרפה ונחלש קשר חלקיו ע"י שצורה
 כעין שצורת קרום של ביצה כשמומטעין אותו שיחרוסם
 לזקעים רבים ועכ"ז ישאר שלם זהו ענין רעין (בר
 מארשן) והוא נקרא כל' התלמוד רסוק . יש בו משום
 רסוק אברים דהיינו התרפות וחלישות הקשר האברים
 זה לזה אע"פ ששאריו שלמים . ויוצא מזה שאין ענין
 רעין שייך כ"א בדבר קשה אבל בדבר רך שחלקיו
 בעצמם רכים כמו שלא שייך בו לשון שצורה לא שייך
 בו ג"כ לשון רעון . אלא מאמר שלם"ד קנת פוסקים
 שייך רסוק אברים גם בטמול וכליות שהם
 דברים רכים צריכין אנו לומר שענין רסוק
 שכל' התלמוד לחוד . וענין רעון שכל' המקרא לחוד
 מענין רעוה אמרו עשוק ורעון (דברי' כ"ח ל"ג)
 כלומר שצורת קשר חלקי האומה כענין וירענו וירצנו
 את ישראל (שופעי' י' ח') שהרעיה קלקול סדר
 החלקים כמבואר לעיל והרעיה קלקול קשור החלקים .
 ותרץ את גלגלתו (שם ט' ג') דהיינו רסוק עינים
 הגלגלת . רצת ראשי לוייתן (תלים ע"ד י"ד) . קנה
 רעון לא יסבור (ישעי' מ"ב ג') כלומר הקנה שהוא
 רק רעון לא שבור לגמרי לא יסבור . ויותר נראה
 שענין עשוק ורעון שבקלותו שענין רעון לשון גזל ושוד
 כחבירו עשוק שבכ"מ שאמר לשון רעיה אלל עושק
 הוא מענין גולה וחוס . כמו את מי עשקתי ואת מי
 רעותי

רעותי (ש"א י"ב ג') שבעות ידוע מכו והרצון מין
 בזל שאינו מזומנם על דבר אחד מקניני האדם בלעד
 אבל הוא מתפשט על כל קניניו וזכר אופני הגזל
 פעם על המזון פעם על שאר הקנינים פעם בלונם
 פעם ברצון ופעם בחוקה (פליגדון) וכן על העסק
 ועל המרונה לעשות (ורמ' כ"ב י"ז) העסקות
 דלים הרצונות אביונים (פמוס ד' א') ודומיהם כולם
 ממין גזל שאין הגזל נשבר לגמרי רק שנעשה רצון
 בקצר חלקי קניניו וכן מתרפס פרצו כסף (תלים
 ס"ח ל"א) מתרפס לשון דבוכה ורמסה מענין ברבליפס
 תרפסון ומרפס רבליכס (יחזקאל ל"ד י"ח וי"ט) ורצי
 כסף הוא מה שגזל שנעשה הגזל רצון על ידו והוא
 מרובה כ"כ אלל הגזל עד שהוא לו למרמס וכן
 יאמר על עוה הדיו שאינו הולך כשורה לשון רצן
 כמו עשוק אכרים רצון משפט (הושע ה' י"א) ושלח
 רגזים חפשים (ישעי' נ"ח ו') והוא מין משפט שאינו
 מעוקל ומחוקף לגמרי מן הזכות לחיוב או להסך רק
 שאינו הולך ישר כדח וחוקף הדיו רק נוטה קצת
 לזכות וקצת לחיוב שע"פ שורת הדיו ה' נרדף להיות
 אם כולו זכאי או כולו חייב וכשאינו כן נקרא רצון
 (בראפירט) :

ופעל גרם . הנחתו בפרטות על שצירח גרעיני
 החבואה בגון חטים ושעורים
 שכותשין אותם לא בשביל להסיר קליפתם החלונה
 בלבד כ"א שיתחלקו לחלקים וגרעינים קטנים לשיהיו
 ריפות הנקראים בל' המנהה חילקא טרגים וטפני
 (גבראכנע גרויפן) כמו גרש ברמל מברשה ומשמנה
 (ויקרא ב' י"ד וי"ז) ויגרם בחנץ שיני (איוב' ג' ט"ז)
 שהחנץ הוא גרעיני מול הגם דמיון גרעיני החבואה
 או שאר גרעינים קשים החוללים בין השונים ונותנים
 ביניהם כעין גרוסות של תבואה בין המכהש . וכן
 גרסה נפשי לתאבה (תלים קי"ט כ') דהיינו כגרויסן
 של תבואה והוא פעל בינוני מן הקל במקום כד .

ריעה כד

פחה . פחק . הנחת שניהם בשחוף על
 המחיקה . שהוא השחתה
 וקלקול צורה הכרואית על שטח הדבר ומחוף שאר
 בנינו של דבר נשאר שלם . (לעשן) . וההבדל
 ביניהם . כי יש ב' מיני צורות . צורה בולגת הנקרא

בלשון פוסלי צורות (באם רעליף) וצורה שוקעת
 (הויטרעליף) הבולגת היא כמו שמונה על המטבעות
 שצורת המלך בולגת על שטח המטבע וכדומה לה .
 והשוקעת היא כעין הצורות של סחומי חותם ושאר
 צורות שחורקן בעצים ובאבנים וכיוצא בזה . הונח
 פעל ממה על קלקול צורה הבולגת (אויש מערנן אויש
 שטרייכן) בגון וממה אל מי המורים (במדבר ה' כ"ג)
 שצורת הכתב בולט על הקלף וימחזו במים . ומחיתי
 את כל היקום מעל פני האדמה (בראשית ז' ד')
 שהיקום הוא כעין צורה הבולגת על שטח האדמה .
 אממה את זכר עמלק מתחת השמים (שמות י"ז ד')
 היינו משטח הארץ שחתה כל השמים . ומורה ממה
 ג"כ על הקנוח (אם וויששן) כמו ומחיתי את ירושלים
 כאשר ימחה הללחת (מ"ב כ"א י"ג) מחיתי כעב
 פשעך (פר ויששן) אכלה ומחיתה פיה (משלי ל' כ')
 דהיינו קנוח הקערה או הפה משיורי מאכל שהוא ג"כ
 ענין מחיאת הדבר הבולט על שטח הדבר וכן ומחה
 דמעה מעל כל פנים (ישעי' כ"ה ה') דהיינו קנוח .
 מזה הענין ימחאו כף (תלים נ"ח ח') יען מחאך יד
 (יחזקאל כ"ה ו') אינו לשון הכאה כ"א שפסוף הידים
 זו על זו מרוב שמחה שגראה במקנה את ידיו שמשפסס
 זו בזו להסיר הטופת והיינו מחיאה . ובגבולת הארץ
 אומר ומחה על כהף ים כגרת (במדבר ל"ד י"א)
 מלשון התמונה והפסד צורה כלפי מה שאמר ותאר
 הגבול מראש ההר ותאר הגבול שכרונה (יהושע ט"ו
 ט' וי"א) ותאר מצפון ויאל עין שמש . (שם י"ח י"ז)
 וכלומר שהי' לו איז' תאר ממשי אם תאר עגול או
 דבוע או זויט נגד זה אמר כאן ומחה אל כהף ים
 כגרת דהיינו כשהגיע אל הים אז נמחה תאר הגבול
 שבמים א"א לעשות איז' צורה (פרלאששן) :

ופעל פחק . הוראתו על קלקול הצורה השוקעת
 דהיינו קלקול צורה החקוקה (פר
 לעששן) כי שרש מחק חק לשון חקיקה ומחקק .
 ונתוספה ת"ם האמנת'ו להורות על בטול המחוקק
 כמ"ם משך ששך מורה על השבונה עיין שרש שך ומשך
 מורה על סלוק השבונה . ומ"ם מסד' דהיינו בטול
 האסור . וכענין דשנו את המוצת דהיינו סלוק הדשן
 חף מחק סלוק המחוקה . ולא נמצא במקרא מלת
 מחק רק ס"א מחקה ראשו (שופטי' ה' כ"ו) ר"ל
 קלקול צורה הראש שיש בו בליטות בגון החטם והאזניים
 אבל החקוקה שבראש מרובות תן הבליטות בגון חורי
 פעינים